

Centre d'Estudis
Colombins

**NOVES LÍNIES D'INVESTIGACIÓ
SOBRE LA NACIONALITAT
CATALANA DEL DESCOBRIDOR
D'AMÈRICA**

Manuel Bestratén i Sabaté

Quaderns d'Estudis Colombins - 12

Quaderns d'Estudis Colombins

Director: Joaquim Arenas i Sampera
Secretaria i redacció: Jaume Cañadas
Editor: Òmnium Cultural
Imprimeix: Can Boada. Comtal, 26
08002 Barcelona

Abril de 2007

Motiva la meua intervenció del dia d'avui posar sobre la taula una sèrie de reflexions sobre el nostre personatge enigmàtic Cristòfol Colom per avançar plegats en el coneixement de la seva obra i els seus orígens, més enllà del propi Descobriment. El seu llenguatge simbòlic que utilitza profusament en els seus escrits i documents ens permet seguir avançant en la seva catalanitat, superant les dificultats que ell mateix i el seu entorn assumiren per amagar-la.

Em centraré en aspectes com el seu possible origen, descendent de jueus conversos, la seva condició militar i nobiliària, participant en fets de transcendència històrica vinculats a Catalunya, i la seva referència constant a les nostres terres en el Descobriment d'Amèrica.

Per començar voldria aportar unes observacions que s'ets presenten a l'examinar la primera pàgina del "*Libro de los Privilegios del Almirante Don Cristobal Colón*" que es troba guardat avui al Palau Municipal de Gènova, que si bé no es pot afirmar categòricament estigui escrita manualment pel propi Descobridor, sí penso està inspirada i redactada pel propi Colom. Hem de tenir en compte les especials dots de caligraf i dibuixant que tenia el nostre personatge i que es constata en la seva gran diversitat de documents.

La primera pàgina d'aquest document, està encapçalada per la lletra gòtica ornamental "E" acabada amb un estirat cap de llop. Aquest grafisme, que pot parèixer estrany, no podem oblidar que es un rellevant distintiu jueu amb el que veiem s'identificava Don Cristóbal. Aquest emblema l'utilitzaven els descendents de la casa reial de David. Així, aquesta representació a l'inici del Còdex ens porta també a la memòria la carta que el Descobridor va dirigir als Reis, des de Jamaica, el dia 7 de Juliol de 1503 en la que els explicava les dificultats que havia tingut en el 4º viatge i a la vegada els deia que en un moment de defalliment havia tingut un somni en el que "*va sentir una veu piadosa que li deia: O astuto i tardo en creer y servir a tu Diós, Diós de todos ¿Qué hizo El más al tu pueblo de Israel, cuando le sacó de Egipto, ni por David, que de pastor le hizo Rei en Judea?*". També en el seu "*Libro de las Profecias*" predominen sentències del Pentateuco i essencialment del Profeta Isaïes anunciant la vinguda del Messies; o quant en la *Historia rerum* del Papa Pio II ens parla de "*la coenta de la criación del mundo según los judios*", el que ens posa de manifest que estava familiaritzat amb la cronologia hebraica, etc.

Notem també que la sortida cap a la Descoberta la va retardar Colón fins a la mitja nit del 2 d'Agost de 1492, el dia 9 d'abril, que era segons el calendari jueu el gran dia de dol del poble d'Israel, aniversari de la destrucció del segon Temple de Jerusalem¹.

El jueu Simón WIESENTHAL en el seu estudi dedicat a Colom, "*Operación Nuevo Mundo*", diu que el nom de pila "*Cristòfol*", era adoptat per nombrosos jueus al batejar-se². Per a nosaltres, el nom de Cristòfol posat en segon lloc, després de Joan, com ens descobreix Colom mitjançant la seva firma, ens fa suposar amb prou credibilitat que podria ser fill de jueus conversos³. A València, al segle XV existia una confraria dedicada a Sant Cristòfol i era de conversos.⁴

Hem d'afegir que Sant Cristòfol era a Catalunya el patró dels mercaders i de la gent de la mar. I que també a Tortosa se li tenia una especial devoció, existint a l'Arxiu Municipal un document del segle

¹ -Salvador de MADARIAGA "*Vida del Muy Magnífico Señor Don Cristóbal Colón*", Buenos Aires 1959 pàg.574) (Simón WIESENTHAL "*Operación Nuevo Mundo*", Barcelona 1973 pàg. 171.

² -Barcelona 1976 pàg.123

³ -Manuel BESTRATÉN "*A l'entorn del Gran Navegant Cristòfol Colom, de Sta. Maria de la Cinta i de Tortosa*", Tortosa 2001 pàg.67-105) (Col·loqui "*Jornades d'Història dels Jueus a Catalunya*", Girona 1987 David Romano pàg.33

⁴ -Antoni FERRANDO "*Els Certamens Poètics Valencians*" València 1983 Intit. Alfons el Magnànim, pàg. 150-155

XV en el que diu que el dia de Sant Cristòfol era festa plena, com si fos diumenge, i es feia processó, havent-hi d'anar totes les confraries portant una atxa encesa⁵. També aquest Sant, a més de tenir una capella a l'interior de l'antiga Llotja, està representat a Tortosa amb una grossa imatge de bulto portant al coll al Nen Jesús, al lloc anomenat encara avui Portal del Romeu (una de les principals portes de la ciutat emmurallada), a la vora de la Catedral.⁶ A Barcelona, la Capella de Sant Cristòfol estava situada al centre de l'antic Call, instal·lada on hi havia hagut l'antiga Sinagoga Major⁷

Tot i això, aquests referents no volen significar que jo digui aquí que Colom era jueu, si no que cada vegada més estic convençut que el Descobridor d'Amèrica, si bé era excel·lent cristià, era fill de jueus conversos. El seu propi fill Fernando, ens ho diu: "*Siendo sus antecesores de la sangre Real de Jerusalén*" (x-Hernando COLÓN "*Historia del Almirante*" Madrid 1984 Ed. Luis Arranz, p.48).

El que en el seu "*Libro de las Profecias*", a la pàgina frontal 84 ens envia Colom varis missatges secrets, on en un d'ells, el segon, escriu simplement "*Don Juan Martinez*", ens fa pensar en el seu amic Lluís de Santàngel, l'escrivà de ració del Rei Ferran, del que hi ha constància que la seva família era jueva que es va convertir al Cristianisme quant la famosa "*Disputa de Tortosa*" entre Jueus i Cristians i que organitzada pel Pontífex Benet XIII, Papa Luna, es va celebrar a Tortosa a principis del segle XV i on es convertiren al Cristianisme la major part de jueus de Catalunya i Aragó. Alguns d'aquests jueus adoptaren el cognom del seu padrí, com era costum⁸ i tan els Santàngel com els pares de Colom, pareix ser adoptarien el cognom **Martínez**, que era el del propi Papa Benet XIII. També en aquesta "*Controvèrsia*" es va convertir al Cristianisme el pare del Tresorer reial Rafael Sanxís, gendre de Lluís de Santàngel i amics tots dos de Cristòfol Colón, si bé la seva mare, que era jueva de Tortosa, no es va voler convertir⁹. A més a més, voldríem fer notar que el Santàngel era l'Àngel protector del poble jueu i que d'abans del segle XIV és l'Àngel Custodi de la ciutat de Tortosa.

Una segona particularitat que també ens crida l'atenció en l'esmentada pàgina del "*Libro de los Privilegios*", és el dibuix que hi ha al marge esquerre, amb una doble rodona col·locada a sobre d'una espasa i d'un bastó militar de comandament i a dintre, una Creu roja. Observem que és la representació de la Creu Militar de Sant Jordi o sigui el distintiu de la "*Reial i Militar Orde de Cavallers de Sant Jordi*", que fou fundada a Catalunya pel Rei Pere III el Cerimoniós a mitjans del segle XIV. Aquest Rei va disposar que els seus exèrcits en les dures lluites contra Pere I de Castella portessin senyeres amb la senyal de San Jordi, associant-se així al temps de Pere el Cerimoniós l'anticastellanisme del Rei i els seus súbdits amb la devoció a Sant Jordi¹⁰. Posteriorment, el rei Alfons el Magnànim fundarà a Tortosa la "*Confraria de la Reial i Militar Orde de Cavalleria de Mossèn Sant Jordi posada sota la protecció de Santa Maria de la Concepció*"¹¹ i a les Corts Generals que es celebraren a Tortosa l'any 1421 es varen col·locar a la Catedral, a la capella de Sta.

⁵ -AHCTE. Claveria. T.85 Any 1467.

⁶ -Manuel BESTRATÉN "A l'entorn del Gran Navegant Cristòfol Colom, de Sta. Maria de la Cinta i de Tortosa", Tortosa 2001 pàg. 96).

⁷ -Caius PARELLADA "Cristòfol Colom i Catalunya: Una relació indefugible", Barcelona 1992 p.76

⁸ -Lluís MARCO "*Los judíos en Catalunya*", Barcelona 1985 pàg.186

⁹ -Manuel BESTRATÉN "A l'entorn del Gran Navegant Cristòfol Colom, de Sta. Maria de la Cinta i de Tortosa", Tortosa 2001 pàg.72

¹⁰ -Francisco MARCO y Angel CANELLAS "*San Jorge de Capadocia*" Zaragoza 1987 pàg.168

¹¹ -Higini ANGLÉS "*L'Orde de Sant Jordi durant els segles XIII-XIV i la devoció dels Reis d'Aragó al Sant Cavaller*" Barcelona 1961 Miscel·lània Fontseré. P.56

Maria de la Concepció, baix la clau de l'Esperit Sant, dos escuts amb la Creu de Sant Jordi, escuts de pedra del *General de Catalunya* que encara es poden veure avui.¹²

Als voltants d'aquest escut militar de Sant Jordi que dibuixa l'Almirall (una Creu roja sobre fons blanc¹³ es conté la divisa "*IN TE SPERAVI*", invocació inspirada en el Psalm XXXI del Rei David "*IN TE DOMINE SPERAVI*" (*En Vós, Senyor, confío*) i que Colom, com a bon cavaller català, veiem es posa sota la protecció del seu Sant Patró dient-li "*EN TÚ CONFIO*".

És important destacar que també en sis dels còdexs que recull l'Almirall en el seu "*Libro de los Privilegios*", apareix escrit 8 vegades el cognom *Colom* i no Colón¹⁴.

El dia 9 d'abril de 1456 la Diputació del General de Catalunya va proclamar a Sant Jordi, Patró de Catalunya. Per això ens pareix oportú manifestar que la utilització d'aquest distintiu en un lloc tant destacat dona a entendre que Cristòfol Colom seria membre de la *Reial Orde Militar de Sant Jordi* o sigui de l'Estament Militar conegut a Catalunya com "*Braç Militar*", que és com es designava a la Noblesa. O sigui, la representació de l'escut català de Sant Jordi que dibuixa l'Almirall, ens vol transmetre que era cavaller català i per tant noble. Recordem, per que ens ho confirma Cristòfol Colom, que era militar. Ens ho diu a la carta personal que va escriure a Dª Juana de la Torre, ama del Príncep Don Juan, quant li diu: "*Yò debo ser juzgado como capitán que de tanto tiempo fasta hoy trae las armas auestas, sin las dejar una hora, y de caballeros de conquistas y del uso y no de letras...*"¹⁵.

Comprovem que quan els Reis li extenen el "*Passaport Marítim*" el dia 17 d'abril de 1492 a Granada, li donen el tractament de "*NOBILEM VIRUM CHRISTOFORUM COLOM*", o en la "*Carta de Presentació*" extesa també a Granada el 30 d'abril, al cap de pocs dies, l'anomenen "*NOBILEM CAPITANEUM NOSTRUM*",¹⁶.

Es una constant que Colom sempre rebés reconeixements de vàlua, com per exemple quan el seu Cronista fra LAS CASAS, que el va conèixer personalment, al copiar el "*Diari d'abord*" de l'Almirall, al capítol LXXV el distingeix qualificant-lo de "*varón dignísimo y egregio*". Aclarim que "*Egregi*" era un títol de noblesa que sols concedien els Reis.¹⁷ Així mateix per l'ús de la

¹² -El 9-4-1456 la Generalitat de Catalunya va establir oficialment la festa de Sant Jordi com a Patró de Catalunya, a perpetuitat. SOBREQÜÉS "La Guerra Civil catalana..." Barcelona 1972.T.I p.90

¹³ -Representacions d'aquest escut de Sant Jordi, idèntics al de C.Colom, els veiem al "*Frontal brodat de seda i or de la Capella de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya, del segle XVI*," reproduïts al llibre de l'historiador Antonio DE CARCER "*España Histórica*", Barcelona 1934 p.809

¹⁴ - "*Libro de los Privilegios*" a cura de l'historiador Ciriaco PEREZ BUSTAMANTE i editat per la "*Real Academia de la Historia*", Madrid 1951

¹⁵ -Consuelo VARELA "*Cristobal Colón. Textos y documentos*", Madrid 1982 p.249.

¹⁶ - Voldríem destacar aquesta frase que diu el Rei, ja que considerem es important: 1.-Al designar a Colom "*NOBILEM CAPITANEUM NOSTRUM*" ens diu clarament que Colom era Capità, i si era així i a més era català, com suposem, els Capitans eren nobles; cosa que ens confirma el propi Rei. 2º-Al dir-li a Colom "*NOBILEM CAPITANEUM NOSTRUM*" ens afirma el Rei Don Ferran, que Cristòfol Colom era súbdit seu: NOSTRUM, ja que de no ser així no hauria utilitzat aquest terme. Ens sembla igual quant l'Almirall escriu als Reis i els diu, a través del seu missatger Antoni de Torres: "*besareu per mi llur reials peus i m'encomanareu a SS.AA. com a Rei i Reina, els meus Senyors naturals*". Caius PARELLADA "*Colom venç Colombo*"- Barcelona 1987 p.88 a 90

-Aquests documents es troben a l'Arxiu de la Corona d'Aragó, Barcelona. Enlloc de la carta de presentació diu que vagi dirigida al Rey de Catay, com s'ha divulgat. Veure el Registre núm. 3569 foli 136

¹⁷ - Per exemple, el tractament "*d'egregi*" que va concedir el rei Ferran II als germans Pere-Lluís, César,

preposició “de” que s’observa se li anteposa al cognom: “*Xpoual de Colón*”, li diuen els Reis encara abans d’anar a la Descoberta;^{18/19} distinció del “de” que ja se li donava abans de les *Capitulacions*, per exemple quant el Tresorer Reial Francisco Gonzàles, de Sevilla, el dia 5 de maig de 1487, al fer-li un lliurament escrivia “*Cristobal de Colomo estranhero*”, si bé en tots els pagaments posteriors desapareix el qualificatiu de “*estranhero*”, com si algú li hagués dit al Tresorer González que no ho posés més, ometent d’aquesta manera un formalisme legal que hem de pensar es silenciaria per que Colom no era estranher per al Rei Ferran, al que havia vingut a servir²⁰.

La preposició del “de” la va repetir en altres lliuraments.²¹ Però essencialment la seva condició nobiliària l’endevinem al comprovar la bona amistat i relació personal que tenien els Colom amb els propis Reis de Portugal, Anglaterra, França, Castella i Aragó. Pensem que el Capità Colom, ja abans d’anar a la Descoberta es va casar a Portugal amb una dama noble, Felipa Moniz de Perestrel-lo, que la seva mare, Isabel, estava emparentada amb la pròpia casa Reial de Braganza.²² L’historiador i amic traspassat Caius PARELLADA, en el seu estudi “*Colom venç Colombo*”²³ recull de l’investigador Ballesteros-BERETTA una breu biografia d’aquesta família de Felipa Moniz i deixa demostrat que si Cristòfol Colom no hagués sigut noble, indubtablement no hauria pogut casar-se amb Dª Felipa, per quant com s’ha dit, tant ella com la seva mare estaven emparentades amb els més alts llinatges de Portugal. Per aquest motiu, la sortida escapada de Colom, d’aquesta nació veïna, els últims mesos de l’any 1484 (finals d’Agost?) fugitiu de la justícia portuguesa i acompanyat del seu petit fill Diego (de la seva muller se’n perd el rastre, coneixent-se sols pel seu fill que va morir precisament l’any 1484 i havia estat enterrada al Monestir del Carme, de Lisboa, a una capella que es deia de la Pietat que tenien en propietat els de la família Moniz) pensem tindria que veure amb el segon complot que aquesta casa Reial de Bragança havia estat preparant en aquells dies contra el Rei Dom Joao II i que al ser descobert, el Rei personalment va apunyalat amb les seves pròpies mans al seu cunyat Don Diego, Duc de Viseu, a la localitat de Setúbal el dia 23 d’Agost de 1484²⁴.

Joan i Gofred de Borja, el 28 de maig de 1485, fills del vicecanceller Rodrigo de Borja, més tard Papa Alexandre VI i per mitjà de qual concessió els germans Borja passaven a formar part de la noblesa d’aquests regnes”. Miquel BATLLORI “*Alejandro VI y la Casa Real de Aragón*” Discurso de ingreso a la *Real Academia de la Historia*. Madrid 1958. També, del mateix autor “*La familia Borja*” València 1994 p.35.

¹⁸ - “*El on era un título honorífico y de dignidad que antepuesto solamente al nombre, se otorgaba en aquella época a contadas personas, aún de la más alta nobleza. Lo usaban los reyes y los miembros de su familia; también los nobles de elevado rango y sus descendientes*”

¹⁹ - Juan MANZANO “*Cristóbal Colón –Siete años decisivos de su vida*” Madrid 1989 p.166

²⁰ -Josep Mª CASTELLNOU “*Centre d’Estudis Colombins*” Barcelona 1003 Butlletí núm. 11 p.17

²¹ -Per exemple el 27 d’agost de 1487 conservat avui a l’Arxiu de Simancas.

²² -CONSUELO VARELA “*Cristobal Colón. Retrato de un hombre*” Madrid 1992 Alianza Edit. p.81.

²³ -Barcelona 1987 p.145-146

²⁴ -Patrocínio RIBEIRO “*A Nacionalidade Portuguesa de Cristovam Colombo*” Lisboa 1927 p.35.

Mascarhenas BARRETO “*Cristóvão Colombo Agente Secreto do Rei Dom João II, Liosboa 1988 p.195.*

El primer complot havia sigut promogut per Don Fernando, Duc de Bragança, que pareix contava amb el recolzament exterior de la Corona de Castella que havia promès tropes castellaneres per a la invasió del país, però fou descobert pel Rei Dom Joao II que d’immediat va fer detenir al Duc, primera figura de la noblesa portuguesa i propietari de quasi mig país, el qual va ser considerat participant en la conspiració, jutjat i degollat a la població d’Èvora, el dia 23 de juny de 1483.

A l’any següent es va descobrir un segon complot que estava acabadillat pel fill del Duc de Bragança, Don Diego, Duc de Viseu i el rei personalment va apunyalat al seu cunyat Don Diego, el dia 23 d’Agost de 1484, nou complot que tornà a donar lloc a la fugida cap a Castella de molts dels implicats, especialment de tots els familiars de la casa Reial de Bragança. (x-José HERMANO “*Historia de Portugal*” Madrid 1989 Alianza Editorial p.145

Quant va morir Dom Joao II l’any 1495 fou elegit rei de Portugal Don Manuel, Duc de Beja, fill de l’assassinat D.Fernando, Duc de Bragança i germà del també assassinat Don Diego, Duc de Viseu.

Aquest complot va tenir funestes conseqüències per a tots els conspiradors, que varen tenir que fugir creuant la frontera i refugiant-se la majoria a Castella, a la Cort de la Reina Dª Isabel. Que Cristòfol Colom era noble es dedueix també de l'important document que subscriuen els propis Reis, titulat "*Provisión Real acrecentando a Colón y sus descendientes un castillo y un león en sus armas por premio de sus servicios*". En aquest document hi ha aquella famosa frase: "*E vos damos para que podades traer e traigades en vuestros reposteros e escudos de armas e en las otras partes donde las quisiéradades poner, de más de vuestras armas encima dellas un Castillo e un León que Nós hos damos por armas*" I encara en tal document es fa constar "*Las armas que solíades tener*"²⁵

A la seva segona vinguda a Castella (la primera va ser, com s'ha dit, a finals de l'any 1484, entrant amb el seu fill Diego, per Huelva, fugitiu de la Justícia Portuguesa,²⁶ i la segona el dia 20 de Gener de 1486²⁷ per ésser rebut pel Rei Ferran, al Palau Arquebisbal d'Alcalà de Henares.²⁸ I a destacar, que a partir d'aquest moment el Rei contracta a Cristòfol Colom com a membre de la seva Cort i ordena al Comptador Reial Alonso de Quintanilla que comenci a pagar-li ja una assignació periòdica, pareix que mensual, de 3,000 maravedís, fins al 27 d'agost de 1487 en que li augmenten l'assignació a 4,000 maravedís (aquest augment de l'assignació periòdica que els Reis li fan a Don Cristóbal de Colón, observem que coincideix en dos dies abans del naixement del seu fill Fernando) "*y otras cantidades en años sucesivos*", diu NAVARRETE²⁹. Però a més a més, en el lliurament dels 4,000 maravedís que li va fer el Tresorer Reial el dia 16 de Juny de 1488, al registrar el pagament, en lloc d'escriure *Colomo*, li diu Cristóbal "*Colom*".³⁰

Fernández de NAVARRETE, com de costum, arregla el cognom *Colom* i escriu *Colomo*, al igual com ja havia fet al transcriure les Capitulacions, que va suprimir el "*de*" i amb això va donar lloc a que una sèrie d'historiadors, que el prengueren com a referència, també suprimissin aquest "*de*" que denotava la condició nobiliària del nauta. També Navarrete, en la transcripció del document, va canviar la frase "*ha descubierto*" i posa "*ha de descubrir*".³¹

Dos dies després de rebre Colom aquesta nova assignació de 4,000 maravedís, el capità Cristòfol Colom se'n va anar a Portugal invitat pel Rei Dom Joao II que l'hi havia escrit una carta el dia 20 de març de 1488 invitant-lo a venir a la Cort i dient-li "*Cristovam Colom nosso especial amigo*" i al mes de Desembre d'aquest any el nostre personatge es trobava a Lisboa. (A destacar que també el Rei de Portugal, Dom Joao II rebia a Cristòfol Colom atorgant-li les majors atencions. Al retorn del seu primer viatge de la Descoberta, diu Madariaga que el Rei el va rebre com un Grande d'Espanya

²⁵ -Fernández de NAVARRETE "Obras de..." Madrid 1954 B.A.E.

-Veure els comentaris al respecte de l'historiador Caius PARELLADA "*Colom venç Colombo*", 1986 Barcelona p.143

²⁶ -FERNANDEZ DE NAVARRETE "Obras de..." Madrid 1954 B.A.E. T.I p.320 A.BALLESTEROS "*Historia de América*", p.212

²⁷ -Don Cristóbal mateix té interès en recordar aquesta mateixa data i escriu: "*en que yó les vine a servir, que son siete años agora, a veinte dias de Enero de este mismo mes.*" "*Diario de la Primera Navegación*" 1492-1493

²⁸ -Juan MANZANO "*Cristobal Colón. Siete años decisivos de su vida -1485-1486-*" Madrid 1989 p. 66,68,73. Salvador de MADARIAGA "*Vida del Muy Magnífico Señor Don Cristobal Colón*". Buenos Aires 1959 p.204 Romeu DE ARMAS "*El portugués Cristóbal Colón en Castilla*" Madrid 1982 p.11 i sgs.

²⁹ -"*Obras de Fernández de NAVARRETE*" Madrid 1954 B.A.E. p.51 i 302.

³⁰ -Frederic UDINA "*Centre d'Estudis Colombins*" Barcelona, Butlletí núm. 2 p.12

³¹ -Veure els comentaris que es fan al respecte, recollint les paraules de l'historiador Luis ULLOA, en *el Butlletí del Centre d'Estudis Colombins de Barcelona* núm. 36..Obras de Fernández de NAVARRETE Madrid 1954 B.A.C. T.I p.301

i el va autoritzar a asseure's davant la presència Reial. I repeteix Navarrete. “*El Rei de Portugal le mandaba siempre estar sentado en su presencia i hacer mucha honra*”³².

El 27 de Gener de 1487 la pròpia Reina Dª Isabel, d'un fons privat seu que tenia per a donatius³³ li va donar a Colom un obsequi personal de “*treinta doblas de oro castellanas*” (uns 10,950 maravedís)³⁴ considerant nosaltres podria ser un regal al anunciar-li aquest el seu pròxim casament amb Dª Beatriz Enriquez,³⁵ tota vegada que el seu fill Fernando va néixer a Córdoba el 29 d'Agost de 1487, (podria ser abans de complir-se els nou mesos de casats)³⁶ i això justificaria el remordiment de l'Almirall que trobem en el seu Testament al haver tingut que casar-se amb la noble Dª Beatriz Enriquez, forçada aquesta per cobrir la seva prenyés, i aquest lamentable descuit per l'abús de confiança de *Don Cristóbal* els portaria a l'un i a l'altre a tenir un greu remordiment tota la vida. L'haver nascut Fernando, a Córdoba el dia 29 d'agost de 1487, possiblement seria el motiu que aconsellaria moralment a *Colom* a que pernoctés a n'aquesta Ciutat, al costat de la seva muller, i després, junts també en el naixement del seu fill Fernando, existint constància de l'estada de *Don Cristóbal de Colom*, a Córdoba, durant el període del 2 de Març al 30 de Juny i també el dia 27 d'Agost de 1487, i el 7 de Gener de 1488, observant que *Colom* es va absentar uns breus dies per anar a Velez-Málaga el dies 11 i 12 de Setembre, i el 15 d'Octubre de 1487 (dos mesos després de la caiguda de Màlaga, on va estar-hi present Cristòfol Colom) tornem a trobar que el tresorer González de Sevilla, li va donar personalment 4,000 maravedís més³⁷.

També el dia 10 de Desembre de 1491, poc abans d'entrar els Reis a Granada (21-1-1492), el capità *Cristòfol de Colom* va rebre dels Reis una nova assignació “*por ayuda de costa*” de 20,000 maravedís³⁸. Ens pareix oportú recordar aquí que el noble capità *Don Cristobal de Colom* hi ha constància que va estar present en algunes conquestes fetes als sarraïns, com per exemple en la caiguda de Màlaga,³⁹ en la de Granada i també en la conquesta de Baça el dia 4 de Desembre 1489, segons ens diu l'historiador Diego Ortiz de Zúñiga en els seus “*Anales Eclesiásticos y seculares de la muy noble y leal ciudad de Sevilla*”⁴⁰ qui afirma “*que Colón se alistó para esta conquista... por la interposición de la campaña (conquista de Baza) en que se halló el mismo Colón, dando*

³² -Fernández de NAVARRETE., Madrid 1954 BAC T.I p.165

³³ -La Reina Dª Isabel utilitzava aquest fons, freqüentment, per ajudar a casar, facilitant-los la dot, a noies necessitades solteres

³⁴ -Josep Mª CASTELLANOU “*Butletí del Centre d'Estudis Colombins*” Barcelona 1993 núm. 11 p.17. Jesús VARELA y Montserrat LEON “*El itinerario de Cristobal Colón (1451-1506)*”. Valladolid 2003 p.100, Consta aquest donatiu al “*Libro limosnero de Isabel la Católica*”, transcripción i Ed. de Eloy Benito RUANO, Madrid 1989 p.73

³⁵ -El donatiu regi el va fer la Reina Dª Isabel, ordenant en persona al seu limosnero major, Pedro de Toledo, el lliurament de l'esmentada quantitat (A.RUMEU DE ARMAS “*El Portugués Cristobal Colón, en Castilla*”, Madrid 1982 p.29

³⁶ -“Aquí hem de fer notar que Fernández de NAVARRETE posa equivocadament (com fa tantes vegades) la data de naixement de Fernando el dia 15 d'agost de 1488 i aquesta data la va reproduir, sense comprovar-ho, el científic Alexander von Humboldt”. Ho diu Diego ORTIZ DE ZÚÑIGA “*Anales Eclesiásticos y seculares de la muy noble y leal ciudad de Sevilla*”, libro XIV fol.496. També Roselly DE LORGUES insisteix en la mateixa data. “*Historia de la vida y viajes de CRISTOBAL COLON*”, Barcelona 1878 T.I p.39

³⁷ -A.RUMEU “*El Portugués Cristóbal Colón, en Castilla*” Madrid 1982 p.24

³⁸ -Diu NAVARRETE “*Cuando se mandaba dar dinero a alguna persona que entendia o cuidaba de algún servicio reservado.o que no se habia hecho, ni convenia todavía hacerse público, se decia siempre: para ciertas cosas complideras al servicio de sus Altezas*” “*Colección de los Viajes y Descubrimientos*” Madrid 1954 BAC T.I p.301

³⁹ -Fernández de NAVARRETE diu que els 4,000 maravedís que li donen els Reis a Colom “*era per anar al Real per mandat de ses Alteses*” i que el Real estava sobre Màlaga que es va rendir el 18 d'Agost de 1487. “*Obras de...*Madrid 1984 Ed. Atlas p.301

⁴⁰ -Madrid 1677

muestras del valor inaudito que acompañaba su prudencia y altos deseos...” p.404,⁴¹. Lo estrany, al nostre entendre, es fer aparèixer sovint al nostre capità Cristòfol Colom, estant en guerra contra els moros, en les victòries i sempre al costat dels Reis, entre la Cort i el seu Estat Major. I nosaltres pensem ¿Es possible fer-nos creure que el capità Cristòfol Colom estava en `primera línia, en les rendicions, sols com a simple espectador? (!).⁴²

Hi ha que fer notar que a les conquestes d'Andalusia varen participar intensament tropes catalanes al servei dels Reis Catòlics i entre elles i en lloc destacat catalans de Tortosa, tant amb embarcacions i marineria com en forces per terra. Així, a l'Arxiu Territorial de Tortosa es guarden cartes del Rei Don Ferran, comunicant-li a la Ciutat la presa de diverses localitats, com: “Núm. 97- PRESA DE VELES MALAGA: Lletra del rei, dada en Màlaga a 18 d'agost 1487 en la qual dona avís de la presa de Veles Màlaga”.98- PRESA DE BAÇA: Altra del mateix rei, dada en Bassa a 4 de desembre de 1489 la qual avisa de la presa de Baça.100- PRESA DE GRANADA: Lletra del rei, dada en la ciutat de Granada a 2 de gener 1492, avisant de la presa de Granada També es guarda una Reial Cèdula de data 19 de març de 1485 per la qual el Rei Ferran ordena treure fusta dels boscos de Tortosa per a construir amb ella dues caravel·les per a la guerra... i la conquesta de Granada. Aquestos mateixos propòsits seran reiterats pel Rei, un mes després, però ara ja es diu que es prepara una armada.⁴³

En la seva condició de persona noble, el 12 de maig de 1489 els Reis estenien una Cèdula Reial feta a Còrdova, a nom de *Don Cristóbal de Colom* dient “*que cuando transitase por cualesquiera ciudades, villas y lugares, se les aposentara bien y gratis, pagando solo los mantenimientos a los precios corrientes; y los Reyes le honraron queriéndole tener a su lado, como lo hicieron en los sitios de Málaga y Granada*”.⁴⁴

També se'ns revela que *Cristòfol de Colom* era noble quan veiem que el dia 8 de maig de 1492, abans d'emprendre el viatge cap a la Descoberta i per tant abans de ser Almirall i Virrei, els Reis varen anomenar al fill del futur Descobridor, Don Diego, patge del Príncep hereu Don Juan, com a company d'estudis i de jocs d'aquest, honor reservat exclusivament a un molt reduït nombre de fills dels més alts personatges de la noblesa. Posteriorment, el 18 de Febrer de 1498 també el fill petit de D. Cristóbal i de Dª Beatriz, Fernando, serà designat patge del Príncep i al casament del nou Rei de Portugal, Don Manuel el Afortunat, amb la infanta de Castella Dª Isabel, veurem que varen assistir com a patges reials els fills de Don Cristòbal, Diego i Hernando⁴⁵.

A la mort del Príncep Don Juan es quedarà igualment el jove Don Fernando al servei de la Reina Dª Isabel la Catòlica, i encara quant aquesta mori continuarà vivint a la Cort, al costat dels futurs Reis,

⁴¹ -Jesús VARELA y Mª Montserrat LEÓN “*El Itinerari de Cristobal Colón (1451-1506)*” Valladolid

⁴² -Jesús VARELA y Mª Montserrat LEÓN “*El Itinerario de Cristóbal Colón (1451-1506)*” Valladolid 2003 p.101, 102, 104 i 112.

⁴³ -Jesús MASSIP “El Catàleg de l'Arxiu Territorial de Tortosa”,1987 Tarragona Dip.Tna. p.96

⁴⁴ -Els “*hidalgos*”, en la seva condició de “*nobles*” tenien el privilegi, quan viatjaven, de tenir allotjament i llits gratis i l'alimentació a preus moderats. “*Fueros y Actos de Corte de Zaragoza, 1645-6*” Zaragoza 1647 p.10. Henry LEA “*Historia de la Inquisición*” Madrid 1983 T.1 p.445 nota 54. A. MASCARENAS BARRETO “*O Português Cristóvão Colombo Agente Secreto do Rei Dom Joao II*”: Transcriu la carta, i s'observa que el Rei li diu “*Colom*”. –També recull la Carta NAVARRETE, pero modifica el cognom, com acostumava a fer i li diu “*Colón*”- “*Obras de Fernández de NAVARRETE*” Madrid 1954 Atlas.t.I)⁴⁴ ⁴⁴ A la carta de naturalesa que li varen estendre a Castella al germà de l'Almirall, Don Diego “*El Grande*”, com li deien els portuguesos, se l'anomenà Diego Colom, i no Colón. Mascarenhas BARRETO “*O Português Cristovao Colombo, Agente Secreto do Rei Dom Joao II*”, Lisboa, 1988 p.238

⁴⁵ -Consuelo VARELA “*Cristóbal Colón, Retrato de un hombre*”, Madrid 1992 p.29) A la mort del príncep Don Juan, (x- Va morir el Príncep el 4 d'Octubre de 1497

acompanyant per exemple en els seus viatges al futur Emperador Carles V i a la seva muller la Emperadriu i Reina Isabel II. I aquí voldríem fer notar que coneixent de la severitat de la Reina Dª Isabel I, religiosa fins al fanatisme i enemiga total de les persones amancebades, això seria per a nosaltres una prova més de que l'Almirall Colom era casat i que el seu fill Hernando era nat de legítim matrimoni.⁴⁶

Aquest argument que hem utilitzat per a demostrar que el fill de Don Cristóbal, Don Hernando, era de legítim matrimoni, ho veiem clarament en la escriptura pública estesa a Sevilla el 31 d'Octubre de 1497 davant dels escrivans hispalencs Juan de Medina i Pedro Moya, "*rigurosament autèntica*" i atorgada per l'Almirall i Virrei-Governador de les Índies *Don Cristóbal de Colón* en que anomena als seus fills "*Don Diego y Don Fernando Colón sus hijos legítimos*"⁴⁷. Igualment en la "*Institución de Mayorazgo*" que va fer Don Cristóbal, en la que exclou formalment de la Successió a tot aquell hereu que no sigui fill legítim, i assenjala: "*Primeramente que haya de suceder a mí, don Diego mi hijo, y si dél dispusiere Nuestro Señor antes que él hubiese hijos, que ende suceda don Fernando, mi hijo*"⁴⁸.

⁴⁶ -Los Reyes Católicos formaron una Sociedad de 10 caballeros: 5 de edad madura y 5 jóvenes, para que en ella se criase su hijo el Príncipe Don Juan y los escogieron en todos sus Reinos, procurando fueran experimentados e virtuosos, e de buena sangre.

-“Obras de Fernández de NAVARRETE” Madrid 1954 B.A.C. T.I p.52-56 N.3

⁴⁷ -Archivo de Protocolos de Sevilla, oficio III, escrivania de Juan Ruiz de Porras, legajo del año 1497, fol.659 v. -Juan MANZANO “*Cristobal Colón. Siete años decisivos de su vida 1485-1492*” Madrid 1989 p.164-165

⁴⁸ -Fernández de NAVARRETE “*Obras de...*” Madrid 1954 B.A.C. T.I p.437) (x-Recull el document Consuelo VARELA “*Cristobal Colón, Textos y documentos completos*”, Madrid 1982 Alianza Ed.p179) .

El Postulador de la Causa de Beatificació de D.Cristóbal Colón, el francès Compte Roselly de Lorgues, en el seu llibre “*Les columniateurs modernes du Serviteur de Dieu Christophe Colomb*”, ja en el capítol primer aporta proves més que suficients que demostren que el fill de l'Almirall, Don Fernando, era nat de legítim matrimoni. Per la importància de les proves i testimonis i per no allargar aquest estudi, ens remetem al dit historiador, defensor de la Causa de Beatificació del Gran Descobridor d'Amèrica. Roselly DE LORGUES, París 1898.

-“La Reina Isabel era enemiga de mujeres de dudosa vida y no casadas. Incluso a su marido el Rey Fernando le negó que su hijo natural Don Alfonso, Arzobispo de Zaragoza, alcanzara el Obispado de Toledo”. Pere CATALÀ ROCA “*Ferran II d'Aragó, el Catòlic*”, Barcelona 1993 “*Colom i el Mon Català*”, Ed. Dalmau p.138

-El cronista ARMANDO DEL PULGAR va fer una descripció i elogi de la Reina Dª Isabel amb motiu de la seva mort i destacava les altes qualitats humanes d'aquesta Reina: “*sabia, casta, devota, discreta, cristianísima verdadera...“Favorecedora de las mujeres bien casadas y de lo contrario muy enemiga”*”. “*Crónica de los Reyes Católicos Don Fernando y Dª Isabel de Castilla y Aragón*” B.A.E. Tomo LXX Cap 722 Madrid 1953 I.

-El dia 12 de febrer de 1485 el veí de la vila d'Ècija, Diego Barba, va matar a la seva esposa Marina Rodríguez, culpable d'adulteri, i va ser condemnat a la pena de mort i expropiació dels seus bens. Demanada clemència davant de la Reina, aquesta va ordenar que encara que “*ayades seydo acusado e condenado a pena de muerte e dado por fecho el dicho delito e por nuestra carta o por su traslado signado por escrivano público mandamos al nuestro justicia mayor e a los alcaldes e alguaciles de nuestra Casa e Corte...e otros justicias, así de la dicha ciudad de Ecija como de todas las otras ciudades...vos non prendan el cuerpo nin vos fieran...e vos tornamos e restituimos en vuestra buena fama...e vos recibimos en nuestra guarda e seguro e amparo, e defendimiento real. Dado en la muy noble ciudad de Sevilla...12 febrero 1485*”. RAFAEL GARCIA Arzobispo de Granada “*Virtudes de la Reina Católica*” C.S.I.C- Madrid 1956 p.513. A-G-Simancas. Registro del Sello. Fol.230

I amb aquests antecedents: Algú pot creure que la Reina Dª Isabel hauria acceptat a tenir a casa seva com a company d'estudis i de jocs del seu fill primogènit Don Juan, al fill petit de Cristòfol Colom, Fernando, acompanyant a la Cort com a patge reial, si aquest hagués sigut fill d'una concubina ?

També el seu germà Bartolomé, quan va arribar Cristòfol, de la Descoberta, es trobava a la Cort de França en una festa de societat donada pel rei Carles VIII i departint amb Anna de Beaujeu, Madame de Bourbon⁴⁹. El fet de que en aquells moments arribés a coneixement del Rei la notícia de l'arribada de l'Almirall, amb la nova del Descobriment, va fer que aquest ho comunicés al seu amic Bartolomé i l'aconsellés de la conveniència d'anar a trobar-se amb el seu germà, i a tal fi fins hi tot li va regalar *cent escuts* per a despeses del viatge.⁵⁰

Arribat Bartolomé Colom, a Sevilla, on tenia el domicili oficial el seu germà, aquest ja havia emprés novament el segon viatge i llavors Bartolomé se'n va anar a la Cort, a Valladolid, a l'encontre dels Reis per oferir-los els seus serveis, i en presència de ses Majestats, ens diu el cronista Fra Las Casas, que aquests el reberen amb benignitat i el tractaren de *don*, manant-li que els podia servir anant a reunir-se amb el seu germà, per a lo qual l'autoritzaren a que aparellés tres naus i el nomenaren capità de la flota, fent-se càrrec d'immediat de les tres embarcacions i emprenent el viatge cap a les noves terres, arribant a la Illa Hispaniola el dia 14-4-1494. El que ens demostra: Primer, la enorme capacitat i preparació marinera del germà de l'Almirall, Bartolomé, capaç de realitzar la proesa que va fer al travessar l'Atlàntic i anar a reunir-se amb el seu germà i trobar-lo! al Nou Continent; I segon: la rebuda que li feren els Reis al atorgar-li d'immediat el tractament de "*don*", com al seu germà, el que significava que també *Don Bartolomé de Colom* era reconegut pels Reis, com a persona noble.⁵¹

Podríem aportar més exemples, com l'arribada de Colom a Barcelona, en que els Reis Ferran i Isabel, en la gran recepció oficial que li feren es varen aixecar per a rebre'l i quan els va besar les mans, li oferiren un escambell fent-lo asseure al seu costat i després, al passejar per la Ciutat a cavall, veiem que a un costat del Rei anava el seu fill, Don Juan i a l'altre costat cavalcava l'Almirall *Colón*⁵² privilegi sols reservat a personatges de sang reial. I aquí cap fer-se la pregunta: ¿Com és possible que un aristòcrata de la talla de *Don Cristòbal de Colón* pot ésser equiparat per alguns historiadors a un *Cristóforo Colombo*, genovès, "*textor pannorum et tabernarius*" com li deia Menendez Pidal ?

O com ens diu un dels mariners que anaren amb el Descobridor, el testimoni en els *Plets Colombins*, Diego Prieto, que "*manifesta que quant varen arribar a la terra de Paria, l'Almirall va intentar parlar amb els nadius utilitzant quatre o cinc llengües*", lo qual no ens sorprèn per quant hem pogut constatar que el Descobridor era poliglota, ja que parlava, com a mínim, el català, el castellà, el portuguès i el Francés, així es com també tenia amplis coneixements d'hebreu i d'àrab, a demés de llatí, amb qual idioma se'ns diu que inclòs havia fet versos. Tinguem en compte que quasi totes les notes que posa Cristòfol Colom al marge dels molts de llibres que va llegir i que ens ha deixat constància, estan escrites en llatí⁵³. Tot aquell que llegeix els nombrosos escrits de l'Almirall Colom i observa l'enorme cultura del Descobridor, no arriba a comprendre com els

⁴⁹ -Germana del Rey. Ex-Regenta de França quant la mort del seu pare Lluís XI

⁵⁰ - Fra. Las Casas "*H^a de las Indias*"

⁵¹ -Fra Las Casas "*Historia de las Índies*" Madrid 1957 t.I p.280-284

⁵² -Salvador de MADARIAGA "*Vida del Muy Magnífico Señor Don Cristòbal Colón*", Buenos Aires 1959 p.345

⁵³ -*Escuela de Estudios Hispano-Americanos* "*Pleitos Colombinos*" Sevilla 1984 T.III p.XXIX. El conèixer Colom els idiomes hebreu i àrab, no ens pareix gens estrany, tota vegada que a Tortosa, importantíssima plaça marinera de Catalunya al segle XV hi coexistien importants comunitats jueves i àrabs, junt amb els cristians: La primera, encara que una bona part es va convertir al Cristianisme quan la cèlebre Disputa de Tortosa l'any 1413 baix el pontificat de Benet XIII, continuaren vivint al territori els conversos i els no conversos, i en quant als sarraïns foren els últims que varen sortir expulsats de la Península, l'any 1615. Per això, quant Colom ens diu: "*Tratos he tenido con judios, moros i cristianos.....*" acceptant la possibilitat de que Cristòfol Colom fos originari de Tortosa, la frase seria totalment correcta

documents genovesos el poden presentar com un simple artesà dedicat tota la vida a cardador de llana o de seda, o a comerciant o traficant de vins. Si no va tenir estudis, no s'explica de manera satisfactòria que escrigués en llatí, i especialment els seus grans coneixements de matemàtiques, geografia, astronomia i sobre tot de nàutica, que li permeteren capitanejar unes petites caravel·les per mars desconeguts, fins arribar a trobar allò que buscava. Com diu el propi Don Cristóbal, als Reis, l'any 1501: “*En la marineria me hizo abundoso: De Astrologia me dió lo que abastaba, y así de Geometria y Aritmética e ingenio en el ànima y manos para dibujar esta esfera, y en ella los rios y montañas, islas y puertos, todo en su propio sitio...*”⁵⁴. Tampoc s'explica, en aquesta segona hipòtesi, que conegués en profunditat la Bíblia i les obres dels Sants Pares i que hagués llegit a Aristòtil i Strabo, Ptolomeu i Josep i altres autors grecs, als àrabs Averrois i Alfagran, i els autors llatins Juli Cèsar, Sèneca, Plini i Juli Capitalino, Sant Isidor de Sevilla i Sant Beda el Venerable, Duns Scoto i altres, a més d'obres de l'Abad Joaquim el calabrès, del matemàtic Sacrobasco, del franciscà Nicolàs de Lira, d'Alfons X el Savi, de Gerson, de Regiomontano, de Marco Polo i d'altres que anomena en els seus escrits.⁵⁵

I finalment, volem sols recollir aquí un argument que considerem definitiu, i és la data de naixença del Descobridor: Si aquest va morir l'any 1506 a l'edat de 70 anys⁵⁶ *D. Cristóbal de Colón* hauria nascut l'any 1436 (com diuen una sèrie d'historiadors, començant per Andrés Bernáldez, Cura de los Palacios, que el va conèixer personalment i el va tenir allotjat a casa seva. El savi Alexandre HUMBOLD, Washington IRVING, José Mª ASENSIO, el Director de la “*Real Academia de la Historia*” Emilio CASTELAR, o el gran investigador del Descubridor, Fernández de NAVARRETE, per exemple) mentre que el *Cristóforo Colombo* que reclama la ciutat de Gènova s'afirma que va néixer l'any 1451 (segons es pretén demostrar amb un document oficial que presenta la Ciutat, conegut com “*Asseretto*”)⁵⁷ aquest Cristóforo Colombo, Genovés, hauria mort als 55 anys d'edat; així doncs, estem parlant de dues persones diferents !

Ens resulta estrany i fins hi tot sorprenent constatar ens digui el propi *Don Cristòbal de Colón* que va venir a Castella a entrevistar-se amb el Rei Don Ferran, el dia 20 de gener de 1486 a Alcalà de Henares, per posar-se oficialment al seu servei i que el Rei, en aquesta mateixa data, ordenés al seu Comptador Reial Alonso de Quintanilla comencés a pagar-li ja els seus serveis.

Ignorem la missió per a la qual va ser contractat pel Rei, el capità *Joan Cristòfol de Colom*, però pensem que molt possiblement podria ser com Assessor militar i també com ambaixador,⁵⁸ tota vegada que aquestes aptituds i més reunia el noble “*Capità i Ambaixador de la Generalitat de Catalunya, a l'Empordà*” “*Mossèn Juan Colom*” (El que nosaltres pensem podria ser el futur Descobridor d'Amèrica: Recordem que el nostre *Joan-Cristòfol Colom* era també noble, capità i havia sigut ambaixador de la Generalitat, a l'Empordà).⁵⁹ El que els dies 24, 25 i 26 d'abril de 1486

⁵⁴ -Hernando COLÓN “*Historia del Almirante*” Madrid 1994 Ed.Larranz p.55

⁵⁵ -Enrique BAYERRI “*Colón tal cuál fué*” Tortosa 1961 Algueró y Baiges.

⁵⁶ -Ho afirmen el cronista contemporani Andrés Bernáldez (Cura de los Palacios) i els prestigiosos historiadors Alejandro Humboldt, Washington Irving, José Mª Asensio, César Cantú, o els Presidents de la *Real Academia de la Historia*: Emilio Castelar i Fernández de Navarrete, el francès Roselly de Lorgues, i fins hi tot Juli Verne, en la seva obra “*Cristobal Colón*”, etc.

⁵⁷ - És el nom d'un general italià anomenat Ugo Asseretto, que va trobar el document el 30 Gener 1904

⁵⁸ - Recordem que la Guerra de Granada, amb tot, fou guanyada per la diplomàcia quasi tant com pel perllongat esforç militar” John H.ELLIOT “*La España Imperial*” 1469-1716” Barcelona 2006 p.44

⁵⁹ - Aquest nom de Joan-Cristòfol és el que ens revela el propi Colom mitjançant la seva enigmàtica signatura. Veure l'anàlisi demostratiu en el llibre de l'Autor “*A l'entorn del Gran Navegant CRISTÒFOL COLOM, de Sta. Maria de la Cinta i de Tortosa*”, TORTOSA, 2001 Cap. V “*Quin era el nom vertader del Descobridor d'Amèrica DON CRISTÒBAL COLÓN*”, p.67 a 105. En quant al tractament de “*Mossèn*”, és el

el futur Almirall Colom es troba personalment al *Monestir de Guadalupe* en companyia del Rei, precisament en el moment, lloc i dies on es varen signar les *Capitulacions de Concòrdia* entre els pagesos Remences, el Braç eclesiàstic i els Senyors feudals, es motiu de fonda reflexió. Allí va tenir lloc la històrica “*Sentencia Arbitral de Guadalupe*”, la que després de 24 anys de guerra portava la pau a Catalunya d’una lluita civil que iniciada l’any 1462 (encara que havia sigut signada una primera pau el 24 d’octubre de 1472 mitjançant el “*Tractat de Pedralbes*”, a Barcelona) havia continuat baix la denominació de “*Guerra dels Remences*”. Ara, per mig d’aquesta “*Sentencia arbitral de Guadalupe*” s’instaurava per fi la pau definitiva a Catalunya.⁶⁰

Que Cristòfol Colom va estar present a les converses de Guadalupe i va considerar que aquest fet era molt important per a ell, ens ho demostra l’interès que té en deixar constància del fet, fins a l’extrem que al seu “*Libro de las Profecias*”, a la pàgina 83 dors, en que ens envia uns missatges en clau, entre ells n’apareix un que diu: “*Guadalupe 1486 oooooo*”,⁶¹ que desxifrat entenem que diu: Guadalupe 1486 – 14 cercles = 14 anys = Any 1472, és l’any en que es va acabar la Guerra civil de Catalunya mitjançant el Tractat de Pedralbes el 24 Octubre de 1472, en qual guerra va participar en lloc destacat el nostre *Juan-Cristòfol Colom*, capità i ambaixador de la Generalitat. També ens ho vol recordar el seu germà Bartolomé mitjançant una nota que va posar al peu d’un mapamundi que va presentar al rei d’Anglaterra Enric VII “*on estaven escrits aquests versos que jo vaig trobar entre les seves escriptures i que seran posats aquí més per la seva antiguitat que per la seva elegància: “...Londoniis, anno Domini 1480, atque insuper anno Octavo, decimaque die cum tertia mensis februaryi . Laudes Christo cantentur abunde”*”⁶².

que es donava al segle XV a Catalunya, als Capitans cavallers de la Generalitat. Veure “*Dic. Català, Valencià, Balear*” de Mn. A.ALCOVER. Mallorca 1985 T.VII p.613

⁶⁰ -Salvador de MADARIAGA diu que Colom va anar a la Cort per compte del Rei, no de la Reina)

-El dia 28-VIII-1485 el Rei Ferran va despatxar de la Cort, cap a Barcelona, a un delegat personal: Don Iñigo López de Mendoza, Conde de Tendilla i Marqués de Mondéjar, nebot del Gran Cardenal d’Espanya, amb instruccions per intervenir directament en el problema Remença, citant personalment a la Cort, davant de la presència del Rei, als involucrats en la subversió, que eren els pagesos de Remença, els eclesiàstics i els senyors feudals.

El 8 d’octubre arribava Don Iñigo a la capital catalana, i ja el dia 10 iniciava les seves gestions celebrant una reunió amb els Braços militar i eclesiàstic.

El 4 de Novembre el Rey insta a Mendoza per que activi les gestions i el dia 8/11 es varen reunir a AMER nombrosos delegats de la Muntanya i dels bisbats de Barcelona, Vic i Girona, i els pagesos signaren allí mateix. Després, el Delegat regi va prendre jurament als capitans designats i encara als principals dels Remences. Finalment es va acordar de reunir-se de nou a Olot per a designar els síndics que havien d’anar a la cort reial. El 14 de Novembre, a AMER, els Remences havien elegit als que anirien al Rey.

El 8 de Desembre el Rei tornava a escriure una carta a Mendoza, per que apaivagués els Senyors.

També el mateix 8-XII-1485 Don Ferran, en qualitat de Rey, va expedir convocatòries als eclesiàstics, nobles i pagesos perquè compareguessin en el termini d’un mes a la Cort reial, i es va acordar posar-se en marxa cap a la Cort, el dia de Sant Tomàs 21-12-1485, a fi de trobar-se amb Mendoza.

Es va publicar aquesta convocatòria el 29 de Desembre, a Granollers, però ja la majoria dels Remences estaven en camí, cap a Alcalà.

*Tres mesos varen estar negociant a la Cort reial els síndics i representants dels senyors i dels pagesos, per assegurar-se el triomf de la causa respectiva, fins que promulgada la Sentencia de Guadalupe el 24 d’abril de 1486 el monarca va llicenciar a alguns síndics dels Remences per que tornessin a Catalunya, i va retenir a altres, a la Cort, amb el fi de donar compliment a la Sentencia. Per exemple, al Cap dels Remences, Francesc Verntallat, al qual la Corona l’havia investit de les funcions de capità reial, el Rey li va dir que no tornés a Catalunya i li va concedir el títol de Comte d’Hóstoles. Veure a Jaume VICENS VIVES “*Historia de los Remensas en el siglo XV*” Barcelona, 1945 C.S.I.C.)*

⁶¹ -El cinquè lloc d’aquest missatge s’aprecia encara era l’ocupava una “p” però el falsificador li ha raspat la cua i n’ha fet una “o” desorientant així l’investigador

⁶² -Ens ho diu el fill de l’Almirall, Fernando, en la seva “*Historia del Almirante*”, Madrid 1984 p. 86 Ed.Luis Arranz)

Anno Dòmine 1480 - 8 anys = 1472 (13 febrer⁶³ el que motivaria que considerant que Barcelona estava pròxima rendir-se, pareix seria aquesta la data en que la família Colom s'absentaria de Catalunya.

L'acollida de Cristòfol Colom, a Castella, en un primer moment pel Duc de Medina Sidonia i posteriorment, una volta signada la *Sentència de Guadalupe*, per Don Luís de la Cerda, primer Duc de Medinaceli, (vidu que era d'Anna de Navarra, la filla natural del Príncep de Viana, el que havia sigut l'ídol del catalans), magnat que va tenir allotjat a Colom, al seu Palau, durant un temps pròxim als dos anys, ⁶⁴faria comprensible la possible intervenció del futur Descobridor en aquestes converses de Guadalupe. Precisament aquest període que va del 20 de Gener al 21 d'abril de 1486 és quant s'iniciaven formalment i s'estaven realitzant també els contactes i entrevistes entre el Rei i els representants dels Remences, l'Església i la Noblesa catalana amb vistes a aconseguir la Pau definitiva, actuant personalment a Catalunya, a tal efecte el representant del Rei, el Lloctinent General de Catalunya, Don Enrique de Aragó, Comte d'Empúries, a la vegada que secretament també l'home de confiança del Rei, el frare Gabriel Samsó, abat del Monestir de Sant Salvador, de Breda,⁶⁵. Monestir aquest on pareix s'hauria refugiat a finals de l'any 1484, fugitiu de Portugal, el seu antic amic personal i també abans ambaixador del General de Catalunya a l'Empordà, el noble militar *Mossèn Joan-Cristòfol Colom*; Frare aquest Samsó⁶⁶ que era germà de Juan Samsó, Procurador del Lloctinent reial Don Enric Enriquez, ⁶⁷ Com a exemple a tenir en compte de l'influència dels *Colom* a Girona, recordarem que en aquest mateix any (16-9-1486) era Veguer de la Ciutat, un Guillem *Colom* i també l'Ardiaca de la Catedral de Girona s'anomenava *Colom*,⁶⁸ havent intervingut tots dos, d'una manera directa, al costat dels Senyors i de l'Estament eclesiàstic, en el problema Remença de Catalunya. ⁶⁹

⁶³ -Recordem que el 13 de febrer de 1472 es va rendir a les tropes del rei Joan II la localitat de Sant Boi, propera a la ciutat de Barcelona i que membres de la família Colom tenien casa a Badalona, -Veure el Butlletí del "Centre d'Estudis Colombins" de Barcelona núm. 7-8 p.3 del Francesc ALBARDANER: Parla dels banquers Colom, de Barcelona i la seva relació amb la parròquia de Badalona on hi tenien diversos "masos". Apunta que "*la Badalona del segle XV pot ser una pàgina capdal de la història de Catalunya*".

-El fill de l'Almirall, Fernando, guardava a la seva important Biblioteca, el llibre "*Les Constitucions de Badalona*"

⁶⁴ -Carta del Duc de Medinaceli, al Gran Cardenal Don Pedro González de Mendoza. C.VARELA "*Cartas de particulares...*" Madrid 1984 Alianza p.145. Fernández de NAVARRETE "*Colección de Viajes...*" Madrid 1954 T.I. p.51

⁶⁵ -Aquest abat Samsó feia essencialment d'intermediari entre els Senyors i el Rei. Precisament a la tardor de l'any 1484 el Rei Ferran havia denegat la petició que en nom dels Senyors li havia formulat l'abat Samsó, de Sant Salvador de Breda. Jaume VICENS VIVES "*Historia de los Remensas en el siglo XV*" Barcelona 1945 C.S.I.C. p.168 i p.171

⁶⁶ -Un Ramon Samsó era Capità del castell de Carles, de Tortosa, durant la Guerra Civil de 1462 fins la rendició de la Ciutat l'any 1466. M..GALINDO "*Guerra Civil a Tortosa*", p.117

⁶⁷ -Mossèn Gabriel Samsó i Mossèn Jachme de Gualbes foren designats per presentar els seus respectes, en nom de la Ciutat Comtal, a la vinguda dels "*Sr.Rey, Sra. Reina, Sr.Princep, Princesa de Portugal e tres infantes*", els quals anaren a Barcelona per rebre a Cristòfol Colon al seu retorn. Pere CATALÀ ROCA "*Centre d'Estudis Colombins*" Butlletí núm. 9 p.13. Aquest frare Miquel-Gabriel Samsó, "abat del Monestir de monjos negres de monsenyor Sant Benet,. Apel-lat de Sant Salvador de Breda" pareix seria el mateix Miquel Samsó, també Abad de Sant Salvador de Breda, que havia sigut President de la Generalitat durant els anys 1470-1472 i seria ell qui va signar les Capitulacions de Pau de Pedralbes el 16-X-1472

⁶⁸ -Voldríem destacar que "*els canonges de Girona eren tots de família senyorial; per ocupar el càrrec havien de ser, efectivament, nobles de pare i mare*". Fidel FITA "Los Reis d'Aragó i la Seu de Girona". Rovira i VIRGILI "*Història de Catalunya*" Barcelona 1934 p.333

⁶⁹ -Jaume VICENS VIVES "*Historia de los Remensas en el siglo XV*" Barcelona 1945 p.84 núm.64 i p.287. Un Guillem Colom fou un dels 12 personatges portadors dels "*brandons*" a la processó de la Concepció feta a Barcelona C. PARELLADA Barcelona, *Centre E.Colombins*, p.190

Independent d'aquesta hipòtesis de la participació de Cristòfol Colom com a català, en l'acord que el dia 24 d'abril de 1486 va donar lloc a la "*Concordia de Guadalupe*" creiem oportú, per redundar en la catalanitat del Descobridor, comprovar que entre els llocs que va descobrir Cristòfol Colom a les noves terres d'Amèrica, a un indret ben singular de Nicaragua (*concretament al massís orogràfic més important d'aquest país, amb muntanyes de més de 1000 metres d'altitud que divideixen la conca dels dos Oceans*⁷⁰) li va posar el topònim "AMERIC" que es una paraula catalana composta: "AMER IC" que significa "AMER AQUÍ".

Això vindria a indicar: primer, que el Capità *Juan-Cristòfol Colom* podria haver assessorat al Rei Ferran, actuant al seu servei com a delegat dels Senyors a la Comissió oficial Remença que va ser anomenada a la localitat d'AMER (Girona) i posteriorment també com a militar professional i possiblement també com intèrpret i ambaixador en la guerra contra els moros, i en segon terme, que segons veiem, fou l'Almirall *Don Cristòbal de Colón* (ell mateix hauria volgut modificar-se el cognom *Colom* per *Colón*, -com acostumaven a fer normalment els religiosos-⁷¹ al signar oficialment les "*Capitulacions de Santa Fe*" amb els Reis, adaptant-lo a la seva nova missió de "*colonitzador*", com molt bé ens diu el seu cronista fra Las Casas "*al tomar nuevo estado*" i ens confirma també el seu fill Fernando -*limole el vocablo*- ens diu) qui en realitat hauria donat nom al Nou Continent amb el topònim AMÉRICA⁷² cosa que ens semblaria lògic abans que el de l'arribista Amérgo Vespucci⁷³ (qual nom fins hi tot seria una falsificació, ja que l'intrús s'anomenava Amérgo) i qual mentida se'ns hauria volgut fer creure fins ara.⁷⁴ De totes formes, el topònim "Amèrica" no va ser acceptat oficialment pels espanyols fins al segle XVIII⁷⁵.

Altres topònims donats pel Descobridor i que ens criden l'atenció, podrien ser: "*Nueva Gerona*",⁷⁶ "*Breda*", "*Salsas* (diu. "*era más inexpugnable para los indios que Salsas para los franceses*", "*Cotlliure*", "*Barcelona*", "*Valencia*", "*Tortosa*" (qual ciutat Ebreca, eminentment marinera fins al segle XV demostra que Cristòfol Colom coneixia molt bé. Exemples de referents ebrencs son: Al riu que va descobrir Colón als peus d'una muntanya de la illa Hispaniola que va batejar dient-li "*Puerto de los Hidalgos*" i a qual riu li va donar el nom de "*Yaquí*", el descriu dient que era "*De tanta agua y tan poderoso como Ebro por Tortosa*", i encara baixats d'aquest Port i travessada l'extensa plana que hi ha, i passat el riu, vist d'aquesta altra part, torna a dir: "*I desde aquí todavía se parecía más*". Posteriorment, estan Colom a Cuba escriu als Reis i els hi diu: "*Parece que estas tierras están con Veragua como Tortosa con Fuenterrabia*"; o quan tornant del seu primer viatge, en que va tenir un fortíssim temporal, va demanar auxili a "*Sta. Maria de la Cinta*", Mare de Déu que segons la tradició va aparèixer a Tortosa al segle XII, en estat de Bona Esperança i va donar la seva "*Santa Cinta*" als tortosins.

⁷⁰ -"Diccionario Enciclopédico Abreviado Espasa-Calpe", Madrid 1957 t.I p.478 i t.V p.1161."Alguns diuen que en realitat fou Colón, amb aquest topònim, el que ha donat nom a Amèrica"!

⁷¹ -Veure com fins hi tot els propis Papes, al accedir al Papat es canvien el nom original per un altre que adopten al començar una nova etapa de la seva vida. Recordem que també Cristòfol Colom era un home altament religiós, frare Franciscà de l'Orde 3^a

⁷² -Aquest és el pensar dels nicaragüencs i d'altres pobles veïns, que opinen que el nom del Nou Continent, Amèrica, procedeix d'aquest topònim, que va donar personalment Cristòfol Colón

⁷³ -Vicente SIERRA "Amérgo Vespucci", Madrid 1968 p.9

⁷⁴ -En relació al nom original, vertader i secret del Descobridor d'Amèrica, les nostres investigacions i les de molts historiadors com Lluís Ulloa i en particular investigadors del *Centre d'Estudis Colombins de Barcelona*, ens han portat a descobrir que es deia *Juan Cristófol Colom*, nom aquest que ens revela el propi Almirall mitjançant la seva enigmàtica signatura, avui ja per fi aclarida. Veure el llibre de l'autor "*A l'entorn del Gran Navegant Cristòfol Colom, de Sta. Maria de la Cinta i de Tortosa*", Tortosa 2001 pàg. 67 a 105

⁷⁵ -Charles VERLINDEN i Florentino PEREZ EMBID "*Cristóbal Colón*", Madrid 1967 p.163

⁷⁶ -A l'illa Joana, posteriorment Cuba

O també quant a una illota que hi ha al costat de la *Hispaniola* li va posar el nom de "Tortusa" (i no "Tortuga" com s'ha volgut llegir, lo qual es comprova si s'examina el tros de mapa de la illa *Hispaniola* que dibuixat pel propi Don Cristóbal Colón es guarda a l'arxiu de la casa Ducal de Alba, nom de "Tortusa" que s'ha volgut tapar amb una grossa taca de tinta, però que es pot veure fàcilment encara que es tracta d'una "s" allargada cap a baix, de llarga tradició paleogràfica i no una "g", nom aquest de "Tortusa" que era el que li donaven els àrabs a la vella Tortosa catalana⁷⁷. Per a confirmar el que es diu i evitar confusions, a una nova illota no lluny d'aquesta el Descobridor la va batejar donant-li el nom de "Tortuga". També Colón escomesa a repartir noms per diferents llocs, que curiosament molts d'ells anem trobant pel territori tortosí: "Isla de la Trinidad", "Salinas de la Trinidad", "Illa de Mar", "Illa de Gracia", "Punta del Arenal", "rio de Misas", "Camp redó"⁷⁸ "rio del Acha"⁷⁹ "La Galera", "La Galea", "Les Arenes", "Carlet", "Barcat", "Morro de Porc", "Caracol", "Cardón", "Sierra de Crestal", "Sta. Maria de la Estrella", "la Rodona", "Sant Salvador", "Sta. Maria de la Concepció", "Sant Nicolau" (patró dels mariners de riu, que al segle XV tenia a Tortosa una important església al costat del riu Ebre, al barri jueu de Remolins), ó "rio de Mares" i també "Puerto de Mares" que es el nom que es donava al segle XV al riu Ebre i al seu Port conegut també amb el vocable àrab dels *Alfacs* i avui com "Port de Sant Carles de la Ràpita", topònims aquests dos primers donats a un lloc de la *Illa de Cuba*.

A aquests indrets l'Almirall els l'hi va donar una situació geogràfica de **42° de latitud**, que és totalment errònia, lo qual i coneixent de la competència professional de l'Almirall ha resultat per a molts investigadors incomprensible; per això nosaltres, queensem que aquesta anomalia té que ésser voluntària i amb ella Colom pretendria cridar-nos l'atenció a n'aquest lloc que va batejar "Rio de Mares", hem indagat el possible motiu que podria tenir l'Almirall per fer-mos aquest toc i hem observat, amb veritable sorpresa, que aquests 42° de latitud que ens destaca Colom, sí que corresponen al "rio de Mares", però és al "rio de Mares" català, que al segle XV era el nom que se li donava a l'històric riu Ebre, el riu que antigament va ser la frontera de Hispania, on al seu marge esquerre estava situada la Dertosa capital formant part de la *Hispania Tarraconense*, (Veure el llibre "Ymago Mundi", de Pierre d'Ailly, llibre de consulta del Gran Navegant, on en descobrir el paral·lel que passa pel cinquè clima, diu textualment: "*Hispania de la citada Tarraconense: Longitud 10° Latitud 42°*"⁸⁰ A major abundantment no estarà de més recordar que segons ens diu Sant Isidor, en les seves "Etimologies": "El riu Ebre va donar nom a tota Hispania"⁸¹

A notar que mai Cristòfol Colom va posar un sol topònim en italià a les terres descobertes.

Pensem que no es lloc aquí, en aquesta conferència on el temps està limitat, estendre'ns aportant la molta topografia catalana que, especialment amagada utilitzant noms compostos, va aplicar el Descobridor a les noves terres d'Amèrica.

⁷⁷ -Veure el croquis parcial de la illa *Hispaniola* que dibuixat pel propi Cristòfol Colom es guarda a l'arxiu de la casa ducal de Alba, a Madrid. En fa una reproducció facsímil l'Editorial Testimonio, de Madrid. Veure la reproducció que publiquen els historiadors Charles VERLINDEN i Florentino PEREZ-EMBED en el seu llibre "Cristobal Colón" Madrid 1967 p.134

⁷⁸ -Colom li diu "Campo redondo"

⁷⁹ -Pensem que Cristòfol Colom pensaria en les dones fletxeres i expertes amazones de l'"Orde Militar de l'Acha" que existien a Tortosa des de la seva fundació pel comte Ramon Berenguer IV, quant va conquerir la Ciutat als àrabs l'any 1148 i en que les dones tortosines jugaren un importantíssim paper. El riu Ebre va ser l'escenari d'aquesta guerra contra els àrabs i les dones tortosines, armades amb les seves fletxes i destrals, les principals protagonistes.

⁸⁰ -Pierre d'AILLY "Ymago Mundi y otros opúsculos" Madrid 1992 Universidad de Sevilla p.168-169).

⁸¹ -Madrid 1983 San Isidoro "Etimologias" T.II P.161.31, 187.28. Com s'ha dit, a la part esquerra del riu Ebre estava la Hispania Tarraconense i a la part dreta la Hispania Cartaginense.

Aquesta probabilitat d'un Colom català ens porta a pensar en l'actuació del nostre personatge, que abans d'iniciar el reclutament de les tripulacions que necessitava per a formar els equips de les tres caravel·les, va demanar als Reis que li extenuessin una "assegurança": "*mandando suspender el conocimiento de los negocios y causas criminales contra los que van con Cristobal Colón hasta que vuelvan y dos meses después... por que nuestra voluntad es que quede todo ello así suspendido...*", li deien els Reis el dia 20 d'abril de 1492 ⁸²

La petició per part de Cristòfol Colom d'aquesta "assegurança" o salconduit de garantia tan ampli, que al nostre entendre cobriria, fins i tot, els "*crims de lesa Majestat*", ens fa endevinar si el Gran Almirall no pensaria en contractar a alguns mariners catalans amics, antics companys de navegació, que exiliats fora de Catalunya estarien declarats rebels i en conseqüència legalment fora de la Llei, però que amb aquesta "assegurança" podrien tornar i viatjar tranquils, sense cridar l'atenció, embarcant possiblement alguns a l'illa de *Gran Canària*, on es deturaren a reparar "*La Pinta*", o millor a l'illa de *La Gomera* on hi estigueren deturades les caravel·les 26 dies: De l'11 d'Agost al 6 de Setembre, dia en que es va iniciar oficialment la travessia de l'Atlàntic. Per això no seria estrany que la relació complerta de tripulants que anaren amb Cristòfol Colom en el seu primer viatge, encara avui no s'hagi pogut saber.

Ens diu la historiadora anglesa Alícia B. GOULD, que entre els tripulants que anaren amb Colón en el primer viatge, anaven "*Cuatro reos de muerte*" i recorda que a tenor de la lletra de la cèdula "*no podía indultarlos el Almirante*". Lo qual confirmaria el nostre supòsit, per quant "*els crims de lesa Majestat*" dels rebels catalans, contra el seu Rei, estaven castigats amb la pena de mort. L'erudit historiador Francisco MORALES PADRÓN, autor d'una important "*Historia del Descubrimiento y conquista de América*", diu que es coneix el nom de 87 mariners que anaren amb el Descubridor en el seu primer viatge i que "*cuatro d'aquests mariners, més Colón, no eren per naixement súbdits de la Corona espanyola*", el que ens porta a pensar serien de la mateixa nacionalitat que el Descubridor⁸³. Aquests mariners, que com se'ns diu, estaven condemnats a pena de mort, foren indultats pels Reis amb l'arribada de *Colom*, a Barcelona. ⁸⁴

A major abundament volem fer notar que aquesta "assegurança" tan especial que va demanar Cristòfol Colom al rei Ferran, per a tots aquells mariners que l'acompanyessin en el seu primer viatge, (no existeix constància de que ho demanés oficialment a la Reina de Castella) així com la *Carta de Presentació*, o les mateixes *Capitulacions de Santa Fe*, tots tres documents estan testificats solament pel Notari Reial Juan de Coloma, Secretari del Rei Ferran com a Rei de la Corona Catalano-aragonesa, subscriuint sols la Reina Isabel les *Capitulacions* com a reina consort,

⁸² -Fernández de NAVARRETE "*Obras de ...*" Madrid 1954 B.A.E. t.I p.307. Arxiu de Simancas. Registro del Sello. Abril 1492.fol.16

⁸³ -L'historiador i gran mariner Almirall Samuel Eliot Morison, en la seva obra "*El Almirante de la Mar Océana. Vida de Cristóbal Colón*", dona el nom dels mariners que anaren en el primer viatge amb Colom, segons l'investigació de la historiadora anglesa Alicia Gould, i amplia la seva recerca dient: "*Em fa l'efecte que els "cuatro criminales" estaven a bordo de la Santa Maria, ja que un testimoni en els Plets diu que eren els únics homes reclutats personalment per Colón*". Buenos Aires, Librería Hachette, p.204 nota 34.

⁸⁴ -Alicia GOULD "*Nueva lista documentada de los tripulantes de Colón en 1492*" Madrid 1984 R.A. de la Historia, p.11.Frco. MORALES.. Madrid 1981 p.107

-Entre el número de tripulants que anaren amb Cristòfol Colón, en el primer viatge: Per a Pedro MARTIR i també per a Fernández de OVIEDO, foren 120. LAS CASAS i Don Hernando COLÓN, diuen que 90 FERNANDEZ DURO, en una primera llista (1884) diu 88 i en una segona llista (1893) 60. Nicolás TENORIO 71, Miss GOULD conta 87 persones plenament justificades, més 18 de dubtosos = 105.tripulants.

després del seu marit. D'aquí que aquestes Capitulacions de Santa Fe, anomenades així pel lloc on varen ser signades, es guarden solament a l'Arxiu de la Corona d'Aragó, a Barcelona⁸⁵.

Per cloure la meua intervenció i com a conclusió final vull reafirmar-me en el següent: Son moltes les proves que ens porten a la catalanitat de Colom. Les condicions del personatge i els seus valors destacables com a navegant i persona culta, noble i militar l'aproparen a la casa reial, permetent-li guanyar-se la seva confiança i contribuir en la mesura de les seves possibilitats a la defensa de Catalunya, aconseguint també la credibilitat necessària per enfrontar-se al Descobriment d'Amèrica.

El que no ens va poder transmetre verbalment o d'una manera directa sobre els seus orígens (tenint en compte que tots els seus documents han estat durant més de 340 anys en mans de la Santa Inquisició, que els ha pogut fiscalitzar, interpretar i manipular d'acord amb la millor conveniència dels seus interessos d'Estat) ho fa també Colom mitjançant el llenguatge simbòlic i els seus fets.

Hem de seguir avançant en aquestes i altres noves línies d'investigació que se'ns obrin.

⁸⁵ -Pensem que si Cristòfol Colom hagués concertat les Capitulacions de Santa Fé solament amb el Regne de Castella, com es pretén, el Notari Reial hauria sigut el de la Reina Isabel, "mi Secretario, Gaspar de Gricio" per exemple i la firma de la Reina figuraria en primer lloc i el Contracte es guardaria, sens dubte, en un arxiu del Regne de Castella. (Veure el "*Testament*" fet per la Reina Dª Isabel la Catòlica el 12-X-1504 "Yó, la Reina").

ÒMNIUM
LLENGUA CULTURA PAÍS